EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 4.7.2024.
COM(2024) 268 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Osamnaesto godišnje izvješće za 2023. o provedbi pomoći Unije na temelju Uredbe Vijeća (EZ) br. 389/2006 od 27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Osamnaesto godišnje izvješće za 2023. o provedbi pomoći Unije na temelju Uredbe Vijeća (EZ) br. 389/2006 od 27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru

1. UVOD

Uredba Vijeća (EZ) br. 389/2006[1] („Uredba o pomoći”) temelj je za pružanje pomoći turskoj zajednici na Cipru te se njome propisuje podnošenje godišnjeg izvješća Europskom parlamentu i Vijeću.

2. PROGRAMIRANJE POMOĆI

Od 2006. do kraja 2023. za aktivnosti u okviru Uredbe o pomoći namijenjeno je 688 milijuna EUR. U listopadu 2023. za godišnji program za 2023. odobren je iznos od 31,7 milijuna EUR[2]. Višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021. – 2027. programu je omogućio višegodišnju perspektivu zahvaljujući stabilnom godišnjem financiranju. Međutim, program pomoći iznimne je i prijelazne prirode i cilj mu je pripremiti i olakšati, prema potrebi, punu primjenu pravne stečevine na područjima Republike Cipra na kojima Vlada Republike Cipra nema stvarnu kontrolu nakon rješenja ciparskog problema. Uredbom o pomoći i Uredbom Vijeća 2020/2093[3] kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir omogućuje se revizija u slučaju ponovnog ujedinjenja.

3. MEHANIZMI PROVEDBE

Program se provodi na područjima Republike Cipra na kojima Vlada Republike Cipra nema stvarnu kontrolu („područja koja nisu pod kontrolom vlade”) i na kojima je primjena pravne stečevine privremeno suspendirana na temelju Protokola br. 10 Ugovora o pristupanju. Pomoć se provodi izravnim i neizravnim upravljanjem.

Komisija djeluje u jedinstvenom političkom, pravnom i diplomatskom kontekstu. Osiguranje takve pomoći ne podrazumijeva priznavanje bilo kojeg javnog tijela na područjima osim Vlade Republike Cipra. Za provedbu programa potrebni su *ad hoc* dogovori uz istodobno poštovanje načela dobrog financijskog upravljanja. Kod programa pomoći koje financira EU pravni okvir za razvojnu pomoć u uobičajenim se okolnostima uspostavlja sporazumima s vladom korisnicom. Takvi se sporazumi ne mogu sklopiti za pomoć turskoj zajednici na Cipru. Upravljanje potencijalnim rizikom i njegovo smanjenje dio su odgovornosti Komisije. Donesene mjere uključuju intenzivno praćenje ugovorâ i pružanje potpore korisnicima, revidirane uvjete plaćanja

[1] Uredba Vijeća (EZ) br. 389/2006 od 27. veljače 2006. o uspostavljanju instrumenta financijske potpore za poticanje gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru i o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2667/2000 o Europskoj agenciji za obnovu (SL L 65, 7.3.2006., str. 5.).

[2] Provedbena odluka Komisije od 12. rujna 2023. o donošenju Akcijskog plana za tursku zajednicu na Cipru za 2023. (C(2023) 5848).

[3] Uredba Vijeća (EU, Euratom) 2020/2093 od 17. prosinca 2020. kojom se utvrđuje višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.–2027. (SL L 433I, 22.12.2020., str. 11.).

te oprezan pristup u upotrebi bankovnih jamstava. Pomoć uključuje znatan iznos bespovratnih sredstava, u pogledu kojih je potrebno intenzivno upravljanje resursima.

Kako bi se ostvario učinak, turska zajednica na Cipru mora se posve uključiti u pripremu za provedbu pravne stečevine s obzirom na povlačenje suspenzije njezine primjene u skladu s Protokolom br. 10 nakon stupanja na snagu sveobuhvatnog rješenja.

Skupina zadužena za program djeluje u okviru Ureda EU-a za podršku programu na područjima koja nisu pod kontrolom vlade u Nikoziji. Predstavništvo Komisije na Cipru ujedno na cijelom otoku organizira sastanke, seminare i konferencije za novinare te komunicira s ciparskom javnošću, među ostalim i o programu pomoći. Osim toga, informacijska točka EU-a, koja se financira iz programa pomoći, provodi niz komunikacijskih aktivnosti i aktivnosti za povećanje vidljivosti u okviru kojih pruža informacije o politikama EU-a, prioritetima i mjerama za potporu turskoj zajednici na Cipru te promiče europsku kulturu.

4. PROVEDBA TIJEKOM RAZDOBLJA IZVJEŠĆIVANJA

4.1. Opći pregled

Komisija nastavlja provoditi Uredbu o pomoći s općim ciljem podupiranja ponovnog ujedinjenja. U slučaju sveobuhvatnog rješenja ciparskog problema Vijeće će na temelju prijedloga Komisije jednoglasno odlučiti o potrebnoj prilagodbi Uredbe.

Aktivnosti u 2023. obuhvaćale su nastavak niza pokrenutih i uspješnih projekata kao što su stipendije EU-a i mjere za izgradnju povjerenja kojima se podupire rad Tehničkog odbora za kulturnu baštinu i Odbora za nestale osobe. Uz pomoć posebnog mehanizma nastavilo se financiranje inicijativa u okviru tehničkih odbora dviju zajednica.

Bespovratna sredstva i dalje su bitan element programa. Pomoć ključnim gospodarskim sektorima koji se pripremaju za postizanje rješenja pojačana je projektima usmjerenima na privatni sektor i ruralni razvoj. Uloženim naporima nastavilo se osjetno pridonositi poboljšanjima u području iskorjenjivanja bolesti životinja i sigurnosti hrane.

Komisija je nastavila pružati pomoć turskoj zajednici na Cipru u usklađivanju sa standardima utvrđenima paketom od dvije mjere koje je Komisija donijela 2021. za registraciju zaštićene oznake izvornosti (ZOI) „Χαλλούμι” (Halloumi)/„Hellim” i utvrđivanje uvjeta za kretanje tog proizvoda preko zelene crte razgraničenja. U tu je svrhu osigurala namjensku financijsku pomoć i tehničke stručnjake za potporu poljoprivrednicima, subjektima u poslovanju s hranom i lokalnim tijelima zaduženima za kontrole u cijelom lancu proizvodnje hrane. Osim toga, Komisija je nastavila sazivati neformalnu radnu skupinu za Halloumi/Hellim, koja okuplja dionike iz obiju ciparskih zajednica.

Među korisnicima i dalje postoje bitne razlike u sposobnosti da nakon stupanja na snagu sveobuhvatnog rješenja djelotvorno provedu pravnu stečevinu. Međutim, turska zajednica na Cipru nastavila je dobro napredovati u nizu područja, kao što su okoliš, zdravstvo i sigurnost hrane, i sada bolje razumije složenost situacije.

Na kraju godine na snazi je u okviru programa bilo 138 ugovora.

4.2. Napredak po ciljevima

Opći je cilj programa pomoći olakšati ponovno ujedinjenje Cipra poticanjem gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru, s posebnim naglaskom na gospodarsku integraciju otoka, na poboljšanje kontakata između dviju zajednica i s EU-om te na pripreme za pravnu stečevinu.

Aktivnosti poduzete 2023. opisane su u nastavku za svaki cilj Uredbe o pomoći.

4.2.1. Cilj 1: Razvoj i restrukturiranje infrastrukture

Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) nastavio je provedbu Instrumenta za lokalnu infrastrukturu na temelju postojećih sporazuma o doprinosu potpisanih s Komisijom u ukupnom iznosu od 33,2 milijuna EUR. Cilj je tog instrumenta pružiti potporu pri pripremi i provedbi ulaganja u relevantnu lokalnu infrastrukturu. U 2023. dovršena su tri infrastrukturna projekta: izgradnja Centra za suradnju u Kormakitisu, proširenje postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda u mjestu Morphou i revitalizacija močvarnih područja u mjestu Kouklia. Osim toga, bilo je 15 aktivnih projekata, koji su uključivali izradu studije predizvedivosti za izgradnju solarne elektrane dviju zajednica.

Popravci i građevinski radovi na kanalizacijskoj mreži u Famagusti, koji su započeli u srpnju 2021., završili su 2023. Zamijenjeno je ukupno 45 km kanalizacijske mreže, uklonjeni su brojni nedostaci na koje se naišlo u okviru početnog projekta i poboljšane su kvaliteta i funkcionalnost sustava.

Strukturni problemi s radom odlagališta u turskoj zajednici na Cipru nastavili su se i u 2023. Od preuzimanja pogona 2022. korisnik nije poboljšao njegov rad i upravljanje, nego je nastavio s lošom praksom odlaganja otpada. To je neizbježno dovelo do znatnog pogoršanja situacije i smanjenja vrijednosti ulaganja. Korisnik je bez sudjelovanja Komisije raspisao dva natječaja za sklapanje ugovora o obavljanju djelatnosti odlagališta. Međutim, oba su poništena, što znači da je budućnost upravljanja sektorom otpada u toj zajednici nejasna. Komisija je i dalje spremna pomoći korisniku da ispravi situaciju, uz uvjet da se donesu odgovarajuće strateške odluke o upravljanju.

U skladu s Integriranim planom za gospodarenje krutim otpadom koji je financirao EU, 2023. dovršena je provedba projekata financiranih bespovratnim sredstvima kojima se podupire osam lokalnih zajednica u unapređenju infrastrukture za gospodarenje otpadom.

Lokalni tehnički kapaciteti za praćenje kvalitete okoliša nastavili su se poboljšavati namjenskim aktivnostima izgradnje kapaciteta, kao što je izrada lokalnog inventara emisija onečišćujućih tvari u zraku. Na temelju informacija koje pruža mreža za praćenje kvalitete zraka koju financira EU sada se procjenjuju razine onečišćenja i osmišljavaju konkretne mjere za njihovo smanjenje.

Kad je riječ o sektoru telekomunikacija, 2023. je zahvaljujući projektu koji je financirao EU dovršena izgradnja nove radiodifuzijske infrastrukture. U okviru tog projekta turska zajednica na Cipru uklonila je sve analogne televizijske emisije iz frekvencijskog pojasa od 700 MHz. To je omogućilo nesmetanu dodjelu frekvencijskog pojasa od 700 MHz za mobilne usluge pete generacije i pridonijelo povećanju digitalizacije u turskoj zajednici na Cipru.

4.2.2. Cilj 2: Promicanje društvenog i gospodarskog razvoja

U okviru programa pomoći Komisija je nastavila usmjeravati i promicati gospodarsku integraciju i razvoj dodjeljivanjem paketa pomoći malim i srednjim poduzećima u

turskoj zajednici na Cipru radi povećanja konkurentnosti i inovacija. Do kraja 2023. gotovo 100 poduzeća dovršilo je provedbu projekata financiranih višegodišnjim bespovratnim sredstvima u vrijednosti od 4,6 milijuna EUR, što je dovelo do otvaranja više od 200 novih radnih mjesta, uvođenja standarda kvalitete EU-a i potpore digitalnoj transformaciji. Program EU-a „Into Business” obuhvatio je više od 1150 poduzetnika i doveo do osnivanja 36 novih poduzeća. Pokrenut je centar inkubatora EU-a (EU Incubator Hive), koji omogućuje *start-up* poduzećima da dobiju prilagođenu potporu.

U području gospodarske konvergencije nastavljena je suradnja sa Svjetskom bankom kad je riječ o praćenju makroekonomskih pokazatelja, statističkim podacima, olakšavanju trgovine i poboljšanju poslovnog okruženja pojednostavnjenjem postupaka. U 2023. dovršena je prva sveobuhvatna anketa o potrošnji kućanstava, usmjerena na praćenje siromaštva, a o rezultatima se opsežno raspravljalo. Nastavljen je rad na razmatranju regulatornih zahtjeva i prevladavanju prepreka s kojima se ciparski Turci suočavaju pri otvaranju računa u bankama na područjima pod kontrolom vlade i omogućivanju plaćanja u okviru trgovine preko zelene crte razgraničenja.

Napredak je postignut i u području sigurnosti proizvoda. U 2023. nastavio se provoditi projekt tehničke pomoći za nadzor tržišta, koji je pokrenut u ožujku 2022. radi uvođenja novih i unapređenja postojećih praksi u području mjeriteljstva, standardizacije, akreditacije i ocjenjivanja sukladnosti. Uz blisku suradnju s privatnim sektorom projekt pridonosi poboljšanju poslovnog okruženja u turskoj zajednici na Cipru te osiguranju sukladnosti lokalno proizvedene robe sa standardima EU-a.

Komisija je nastavila s potporom koju već dugi niz godina pruža turskoj zajednici na Cipru kako bi joj pomogla da ispuni standarde EU-a u području sigurnosti hrane i zdravlja životinja te u sprečavanju, otkrivanju i iskorjenjivanju bolesti životinja. Poljoprivrednicima i organizacijama poljoprivrednika pružene su poljoprivredne savjetodavne usluge, što je dovelo do uspostave baze od više od 100 lokalnih tehničkih savjetnika i stvaranja dinamične mreže dionika koji žele proširiti znanje i poboljšati praksu. U 2022. i 2023. 109 poljoprivrednika završilo je jedan ili više tečajeva strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u području poljoprivrede, nakon čega je izdano ukupno 247 potvrda o osposobljavanju. Osim toga, ukupno 53 poljoprivrednika, zadruge i subjekta u poslovanju s hranom primila su 2023. bespovratna sredstva u iznosu od 3,5 milijuna EUR, čime je povećana njihova učinkovitost i produktivnost.

Nastavile su se provoditi ključne aktivnosti u području sigurnosti hrane i pripravnosti na krizu, koje utječu na trgovinu preko zelene crte razgraničenja i sustav ZOI-ja za Halloumi/Hellim. Zbog toga je u ožujku 2023. za prvi Halloumi/Hellim proizveden u turskoj zajednici na Cipru izdan certifikat o sukladnosti sa ZOI-jem. Do kraja 2023. u okviru sustava ZOI-ja izdani su certifikati i potvrde za tri proizvođača sira Halloumi/Hellim i 15 poljoprivrednih gospodarstava u turskoj zajednici na Cipru. Neformalna radna skupina Komisije za Halloumi/Hellim održala je 2023. četiri sastanka o provedbi sustava ZOI-ja.

U 2023. nastavilo se veliko testiranje i uzorkovanje životinja na prioritetne bolesti, uključujući brucelozu, tuberkulozu te slinavku i šap. Komisija je u tu svrhu osigurala laboratorijske testove, veterinarski potrošni materijal i usluge. Zahvaljujući sveobuhvatnom nizu mjera u okviru programa pomoći raširenost bruceloze nastavila se smanjivati te je do kraja 2023. pala na 0,3 %. Tuberkuloza te slinavka i šap već su iskorijenjeni.

Pomoć koju financira EU pridonijela je i daljnjem napretku u angažiranju privatnih veterinara u provedbi kontrola sigurnosti hrane i veterinarskih kontrola.

Komisija je nastavila pružati potporu u području obrazovanja, pri čemu se posebna pozornost posvećuje strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, cjeloživotnom učenju i profesionalnom razvoju nastavnika. Do 2023. izrađeni su kurikulumski paketi za 20 zanimanja, a 330 nastavnika osposobljeno je za provedbu novih kurikuluma. Organizirano je ukupno 103 osposobljavanja i osmišljeno je gotovo 200 modula kako bi se poboljšalo vještine i znanje cjelokupnog nastavnog osoblja u turskoj zajednici na Cipru.

U okviru projekta tehničke pomoći koji se provodi s Danskim zavodom za statistiku nastavilo se poboljšavati poslovanje i upravljanje izvorima podataka. Projekt je dopunjen ciljanom potporom osiguranom u okviru Instrumenta Komisije za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX) i od Svjetske banke. Sve te mjere čine sveobuhvatnu strategiju EU-a kojom se nastoji poboljšati pružanje statističkih podataka u turskoj zajednici na Cipru kako bi se olakšala priprema za ponovno ujedinjenje.

4.2.3. Cilj 3: Promicanje pomirenja, mjere za izgradnju povjerenja i potpora civilnom društvu

Uz potporu iz programa pomoći na temelju sporazuma o doprinosu s UNDP-om Odbor za nestale osobe nastavio je terenski i laboratorijski rad. Od ukupno 2002 nestale osobe do kraja 2023. ekshumirao je posmrtne ostatke 1186 osoba. Od njih je DNK analizom 1044 identificirano i vraćeno obiteljima.

U 2023. potpisan je novi sporazum o doprinosu u vrijednosti od 2,6 milijuna EUR za financiranje rada Odbora tijekom 2024. Doprinos EU-a za podršku njegovim aktivnostima u razdoblju 2006. – 2023. iznosio je 38,5 milijuna EUR, što čini 80 % ukupnih sredstava Odbora u tom razdoblju.

Zaštita kulturne baštine i dalje je ključna sastavnica mjera za pomirbu i izgradnju povjerenja koje se podupiru u okviru programa pomoći, a odvija se u bliskoj suradnji s Tehničkim odborom za kulturnu baštinu u kojem sudjeluju obje zajednice. U razdoblju 2006. – 2023. program zaštite kulturne baštine primio je financijska sredstva EU-a u ukupnom iznosu od približno 27,5 milijuna EUR. To je omogućilo da se 142 lokaliteta kulturne baštine na otoku očuva, strukturno ojača, fizički zaštiti ili obnovi.

U 2023. dodijeljen je novi doprinos EU-a u iznosu od 2 milijuna EUR za mehanizam za potporu tehničkim odborima dviju zajednica. Tu potporu provodi UNDP. Od 2019. u okviru mehanizma za potporu financiralo se oko 20 projekata tehničkih odbora, od studija izvedivosti i istraživačkih studija do radionica i izložbi.

Zahvaljujući uspješnoj provedbi pilot-programa stipendija za dvije zajednice ustanove United World Colleges, 46 studenata iz obje zajednice sudjelovalo je od 2020. do 2023. u međunarodnom preddiplomskom programu u raznim zemljama. Druge mjere koje je provela ustanova United World Colleges obuhvaćaju aktivnosti uključivanja mladih iz obje zajednice i kratke tečajeve kojima se mlade nastoji potaknuti da pokrenu pozitivne promjene u svojem društvu.

Potpora civilnom društvu nastavila se 2023. U okviru projekta tehničke pomoći za organizacije civilnog društva (Civic Space) i dalje im se pomaže da ojačaju svoje kapacitete, promiče se stvaranje okružja koje će poticati razvoj civilnog društva i

potiču umrežavanje i provedba aktivnosti zajedno s grčkom zajednicom na Cipru i drugim organizacijama civilnog društva EU-a.

Na temelju poziva na podnošenje prijedloga u okviru programa „Ciparsko civilno društvo u akciji VIII.” objavljenog 2022., kojim su se dodjeljivala ukupna financijska sredstva od 2,5 milijuna EUR, za financiranje bespovratnim sredstvima odobreno je 17 projekata. Ti projekti, koji su ponajprije usmjereni na istraživačke mjere dviju zajednica, mjere za izgradnju povjerenja dviju zajednica i jačanje civilnog društva u turskoj zajednici na Cipru, 2023. ušli u fazu pune provedbe, čime se civilnom društvu omogućilo da organizira ključne aktivnosti zagovaranja i potiče građansku aktivnost.

Udruga Platforma za ljudska prava nastavila je s uspješnom primjenom neposrednih bespovratnih sredstava koja joj je dodijelio EU te je 2023. primila dodatna sredstva. Glavne su aktivnosti bile usmjerene na suzbijanje trgovine ljudima, prava izbjeglica, prava LGBTIQ+ osoba, sudjelovanje relevantnih dionika, adekvatne uvjete zadržavanja i slobodu od mučenja. Platforma je sudjelovala u pokretanju prvog postupka zbog trgovine ljudima pred „sudovima” turske zajednice na Cipru, koji je završio osuđujućom presudom. Pružala je i potporu žrtvama povreda ljudskih prava te općenito jačala kapacitete civilnog društva povezane s pitanjima koja se odnose na prava.

4.2.4. Cilj 4: Približavanje turske zajednice na Cipru Uniji

Komisija od 2022. u partnerstvu s Goethe-Institutom provodi program stipendija EU-a. U akademskoj godini 2023./2024. studentima iz turske zajednice na Cipru ponuđeno je 129 stipendija za pohađanje sveučilišta u državama članicama EU-a, a od kraja 2023. na Europski koledž upisalo se dvoje ciparskih Turaka koji su dobili stipendiju EU-a.

Od 2007. studentima je dodijeljeno više od 2150 stipendija za više od 100 sveučilišta u 23 države članice EU-a. Tim se stipendijama u raznim državama članicama EU-a podupiru studenti tijekom prve godine preddiplomskih studija, studenti na diplomskom ili doktorskom studiju te istraživači i stručnjaci u daljnjem razvoju jezičnih i profesionalnih vještina. Komisija je zajedno s Goethe-Institutom pokrenula i internetsku platformu Alumni Connect Digital za povezivanje bivših korisnika stipendija.

Informacijskom točkom EU-a upravlja Ured EU-a za podršku programu u suradnji s Predstavništvom Europske komisije na Cipru. Zahvaljujući svojim aktivnostima na internetu i izvan njega 2023. je postigla visoku razinu vidljivosti EU-a. Informacijska točka EU-a provela je 2023. više od 500 komunikacijskih aktivnosti i aktivnosti za povećanje vidljivosti koje su obuhvaćale teme povezane s EU-om kao što su prava osoba s invaliditetom, sloboda izražavanja, trgovina preko zelene crte razgraničenja i europski zeleni plan. Organizirano je ukupno 30 događanja s više od 20 000 sudionika, što pokazuje politički zaokret prema posvećivanju više pažnje događanjima za povećanje vidljivosti i komunikacijskim događanjima kako bi se povećao broj korisnika. Komisija je u tom razdoblju izradila 20 publikacija, 75 infografika i 15 audiovizualnih proizvoda.

4.2.5. Ciljevi 5 – 6: Pripremanje turske zajednice na Cipru za uvođenje i provedbu pravne stečevine

Instrument TAIEX primjenjuje se za provedbu ciljeva 5 i 6 Uredbe o pomoći. Pomaže u pripremi turske zajednice na Cipru za provedbu pravne stečevine s obzirom na

povlačenje suspenzije njezine primjene nakon stupanja na snagu sveobuhvatnog rješenja.

Instrument TAIEX i dalje je važan alat za ostvarivanje ciljeva Uredbe o pomoći. Njime se 2023. kontinuirano podupiralo svih 12 tematskih područja pravne stečevine kombinacijom događanja na internetu i izvan njega. Organizirano je oko 150 događanja u okviru TAIEX-a, što je u skladu s brojkama iz prethodne godine. Osim toga, izrađena je baza podataka svih pravnih tekstova sastavljenih uz potporu TAIEX-a te se nastavilo raditi na poboljšanju kvalitete prijevoda i tumačenja u turskoj zajednici na Cipru.

U 2023. znatno se povećala potpora u okviru TAIEX-a trgovini preko zelene crte razgraničenja (Uredba Vijeća (EZ) br. 866/2004). Neovisni stručnjaci koje je zadužila Komisija provodili su redovite inspekcije svježeg voća i povrća, krumpira, meda i ribe. Osim šest vrsta prerađene hrane neživotinjskog podrijetla koja je 2022. prvi put prihvaćena za trgovinu preko zelene crte razgraničenja, za trgovinu su prihvaćeni i materijali za pakiranje koji dolaze u dodir s hranom te dva nova prerađena prehrambena proizvoda neživotinjskog podrijetla, konkretno stolne masline i razni voćni sokovi. Stručnjaci TAIEX-a osiguravali su standarde i kvalitetu na razini EU-a odgovarajućim provjerama sukladnosti postrojenja na područjima koja nisu pod kontrolom vlade.

Kako bi dodatno olakšala trgovinu preko zelene crte razgraničenja, Komisija je u studenom 2023. pokrenula jedinstvenu kontaktnu točku EU-a, koja poduzećima i trgovcima zainteresiranima ili uključenima u trgovinu preko zelene crte razgraničenja pruža informacije, potporu i prilike za umrežavanje.

4.3. Financijsko izvršenje (ugovori i plaćanja)

4.3.1. Ugovori

Komisija je 2023. preuzela pravne obveze u iznosu od 36,9 milijuna EUR.

4.3.2. Plaćanja

Plaćanja su 2023. iznosila 37,3 milijuna EUR (40,6 milijuna EUR 2022.).

4.4. Praćenje

Komisija je izravno odgovorna za provedbu većine projekata (izravno upravljanje). Osoblje Komisije provodi vrlo visok stupanj praćenja putem stalnih kontakata s izvođačima, provjera na terenu, sastanaka na lokaciji i sastanaka upravljačkog odbora. Tim za bespovratna sredstva nastavio je pružati tehničku pomoć i podupirati Komisiju u praćenju provedbe ugovora o bespovratnim sredstvima te pomagati korisnicima bespovratnih sredstava u primjeni pravila EU-a za provedbu ugovora o bespovratnim sredstvima, uključujući pravila o sekundarnoj nabavi.

Komisija određeni broj ugovora provodi i neizravnim upravljanjem. Provedbena tijela, kao što su UNDP, Svjetska banka, Goethe-Institut, Njemačka agencija za međunarodnu suradnju i organizacija Northern Ireland Corporation Overseas (NI-CO), podnose izvješća Komisiji u skladu s odgovarajućim okvirnim sporazumima. Komisija je uvelike uključena u svakodnevno praćenje tih mjera.

4.5. Revizija i kontrola

U potpunosti su provedene preporuke iz posljednje revizije koju je 2017. provela Služba za unutarnju reviziju, a koje se odnose na mehanizme unutarnje kontrole u području javne nabave.

4.6. Evaluacija

Neovisna evaluacija programa pomoći za razdoblje 2013. – 2018. objavljena je 2022. Rezultati su bili zadovoljavajući. Zaključeno je da je program i dalje relevantan i da općenito ima pozitivan učinak. Potvrđena je dodana vrijednost EU-a te je navedeno da su zahvaljujući programu održani izgledi za ponovno ujedinjenje. Istaknute su i opća usklađenost i učinkovitost programa. Međutim, u evaluaciji je naglašeno da se ponovno ujedinjenje Cipra ne može postići samo na temelju programa pomoći jer odgovornost za to snose dvije ciparske zajednice.

4.7. Informiranje, promidžba i vidljivost

U 2023. je provedeno ukupno 505 aktivnosti za povećanje vidljivosti i komunikacijskih aktivnosti radi predstavljanja rada EU-a. Komisija je objavila i brošuru o razvoju privatnog sektora.

4.8. Savjetovanja s Vladom Republike Cipra

Održavali su se redoviti sastanci s predstavnicima Vlade Republike Cipra. Komisija se i dalje oslanja na suradnju s Vladom kad je riječ o provjeri prava vlasništva te olakšavanju rada tehničkih odbora dviju zajednica. Komisija se redovito sastaje s Ministarstvom vanjskih poslova i Stalnim predstavništvom Republike Cipra pri EU-u.

5. ZAKLJUČCI

Djelovanjem u okviru ciljeva Uredbe o pomoći Komisija nastavlja pružati pomoć na temelju Uredbe o pomoći kako bi se olakšalo ponovno ujedinjenje Cipra poticanjem gospodarskog razvoja turske zajednice na Cipru.

Tijekom 2023. pomoć je i dalje bila usmjerena na područja koja su posebno problematična kad je riječ o budućem usklađivanju s pravnom stečevinom, kao i na učinkovito odgovaranje na nove potrebe.

Ustrajanje na relevantnosti, zrelosti, odgovornosti i održivosti projekata polučilo je pozitivne rezultate i nastavit će usmjeravati buduće rasprave o programiranju. Osim toga, nastavit će se rad na postizanju većeg i dugoročnog učinka u prioritetnim područjima poduzimanjem strateških mjera.

Komisija je spremna prema potrebi mobilizirati resurse, među ostalim u okviru programa pomoći, za potporu pregovorima za postizanje rješenja pod pokroviteljstvom UN-a.